

С.Бәйішев атындағы Ақтөбе университеті

ЗЕРТТЕУ ТАҚЫРЫБЫ:

***БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ
СЕНСОРЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ҚАРАПАЙЫМ
МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ДАМЫТУ.***

***Орындаған:
М.Е.Ибраева***

***Ғылыми жетекші:
п.ғ.к. Кульбаева Б.С.***

Ұрпақ тәрбиесін жаңа құндылықтар негізінде жетілдіру қоғам алдында тұрған ауқымды істердің бірі, сол себепті де мектепке дейінгі мекемелерде оқушылардың ақыл-ойын дамытуды жаңа көзқарастар негізінде талдау-кезек күттірмейтін іс.

- ***Зерттеу мақсаты***- қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамыту мәселесіне теориялық және тәжірибелік тұрғыдан зерттеу жүргізу.
- ***Зерттеудің ғылыми болжамы***- егер, бастауыш сынып оқушыларының қарапайым математика сабақтарында сенсорлық қабілеттерін дамытуға арналған әдістемелер жүйелі түрде қолданылса, онда оқушылардың математика сабағына деген білім арттырып сенсорлық қабілеттерін дамытуға болады.

Зерттеу міндеттері:

- *қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамыту мәселесіне ғылыми-теориялық негізде талдау жасау;*
- *қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамытушы эксперименттік жұмыстың әдіс-тәсілдеріне сипаттама жасау және тәжірибелік тұрғыдан зерттеу жүргізу.*

Зерттеудің ғылыми жаңашылдығы және практикалық маңыздылығы:

- *бастауыш сынып оқушыларында сенсорлық қабілетті қалыптастырып, дамытуда қарапайым математика сабағының мүмкіндіктері мен артықшылықтары анықталды;*
- *қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамытуды ұйымдастырудың әдістемесі талданып, әдіс-тәсілдері саралана отырып, тәжірибелік жұмыстың барысында негізделді.*

Сенсорлық қабілет дегеніміз бұл түйсік пен қабылдаудың дұрыс бағытта дамуы. «Сенсорлық» сөзі латынның «Sensus»-«сезім», «түйсік», «қабылдау», «түйсіну қабілеті» деген сөздерінен шыққан.

Оқушының сенсорлық дамуының бір-бірімен байланысты екі жағы бар:

Біріншісі - заттар мен құбылыстардың әр түрлі қасиеттері жөніндегі түсініктерді меңгеруі;

Екіншісі - қоршаған ортаны толықтай және жекелей қабылдауға жаңа әрекетін игеруі.

Бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамыту деңгейін анкета сұрақтар (ауызша анкета) бойынша зерттеу нақтыланды:

- оқушылардың қарапайым математикалық ұғым көрсеткіші;*
- оқушылар заттардың пішіні, түсі, формасы, көлемі туралы көрсеткіш деңгейі.*

***Анықтау эксперименті
Қандыағаш қалалық
№4 орта мектебінде
жүргізілді.***

***Аталған мектептің
1-сыныбының 26 оқушы
зерттеу экспериментіне қатынасты.***

Зерттеу негізінде мынандай міндеттер қойылады:

- ❖ **Қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамытудың басты-басты ерекшеліктері жайындағы білімнің көлемі мен мазмұнын байқау;**
- ❖ **Қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамыту туралы білім беру жұмыстарының ең тиімді әдіс-тәсілдерін байқаудан өткізу.**

Қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамыту жайында білім деңгейін анықтау үшін Е.Е Кравцованың әдістемесінің негізінде (жоғары, орташа, төменгі деңгейде) критерии жасадық.

- ✓ **Жоғары деңгей**-оқушылар заттармен құбылыстар жайында ұғымды меңгерген, заттың түсін, пішінін, көлемін ажырата алады, көргенін, сезген, білгендерін байланыстырып айтып бере алатын қарапайым ой қорытындысын жасай білетін, танымдық қабілеттерінің 50-60% тен жоғары кезең.
- ✓ **Орташа деңгей**-оқушылар заттармен құбылыстар жайында ұғымды меңгерген, заттың түсін, пішінін, көлемін үстірт ұғынған, көргенін бейнелей білмейтін, білсе де байланыстыра алмайтын жасаған, ой-қорытындыларының нәтижесі тұрақсыз, сенімсіз, аутқымалы, білім деңгейі 30-35% аспайды.
- ✓ **Төменгі деңгей**-білімдері нашар немесе білмейді, көріп, білгендерін бақылауға деген қызығушылығы жоқ, берген тапсырманы орындаудан бас тартады, танымдық қабілеттері өте төмен 5-10%тен аспайды.

Тәжірибеге 1-сынып оқушыларынан 26 оқушы қатысты.

Ол оқушылардың 13-н бақылау тобы, 13-н сыналуды топ деп ажыратып алдық. Бақылау тобындағы оқушының сенсорлық қабілеттерін дамытуға бағытталған математика сабақтары дәстүрлі сабақтармен өткізілсе, эксперименттік сыныпқа тапсырмалар, дидактикалық ойындар мен иллюстрациялық картинкаларды көрсету арқылы математика сабағы өтілді.

Бұлттарда жазылған тапсырмаларды балалар орындайды.

- Әдістеменің қорытындысы:
сыналушы сыныптағы 13 баланың
24%- жоғары деңгей, 38%- орта
деңгей, 38%-төменгі деңгей.**
- Бақылау тобындағы 13 баланың 15%-
жоғары деңгей, 39%- орта деңгей,
46%-төменгі деңгей. - слайдқа**

Әдістеме: Санау, салыстыру арқылы қанша, сонша ұғымдарын қалыптастыру.

Берілген тапсырмалар негізінде оқушылар мынадай көрсеткіш көрсетті:

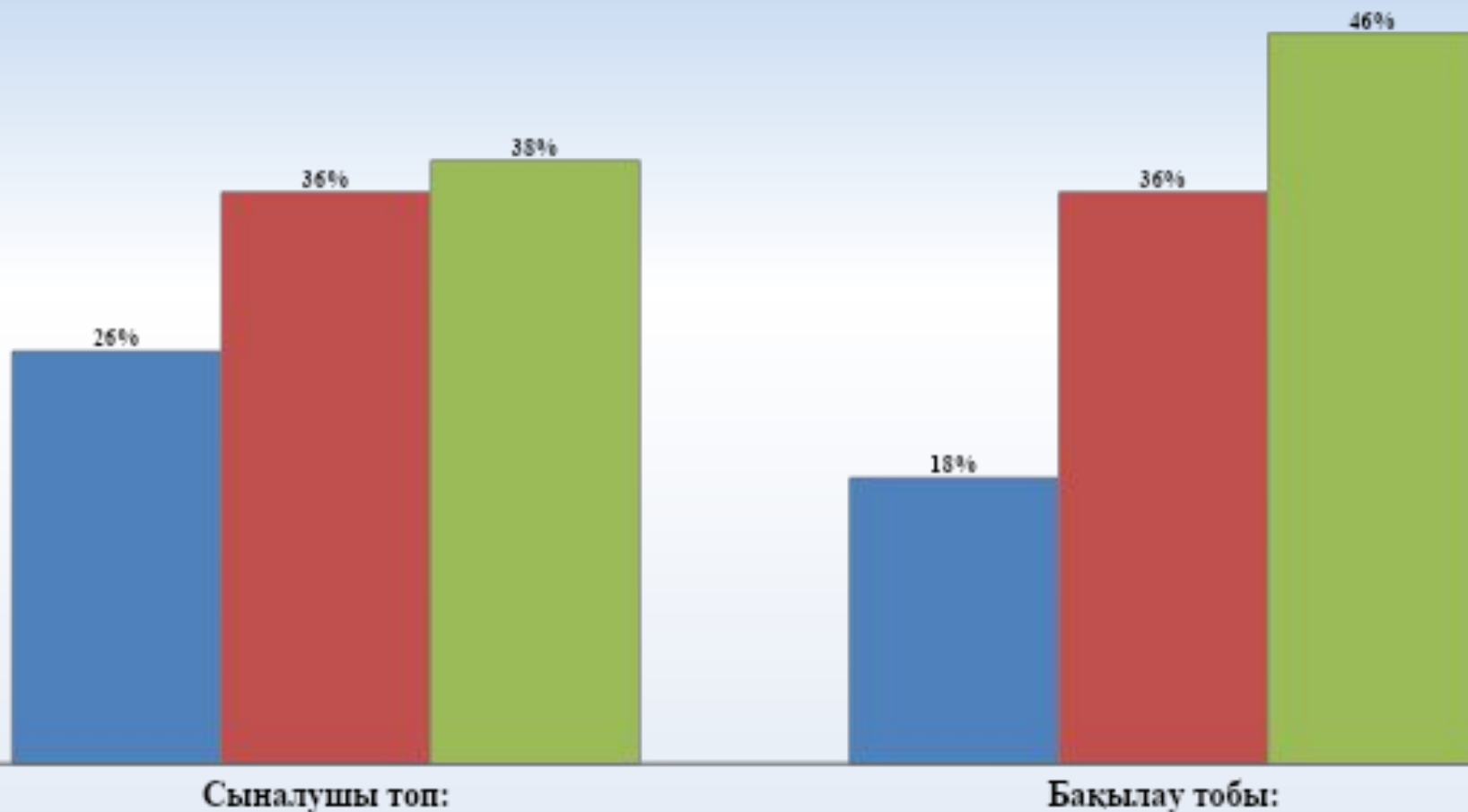
- Сыналушы сыныптағы 13 баланың 31%-жоғары деңгей, 23%- орта деңгей, 46%-төменгі деңгей.*
- Бақылау сыныбындағы 13 баланың 24%-жоғары деңгей, 23%- орта деңгей, 53%-төменгі деңгей.*

Әдістеме: Геометриялық фигуралардың көлемін, пішінін ажырата білу.

- **Әдістеменің қорытындысы: сыналушы топтағы 13 баланың 23%- жоғары деңгей, 46%- орта деңгей, 31%-төменгі деңгей.**
- **Бақылау сыныбындағы 13 баланың 16%- жоғары деңгей, 46%- орта деңгей, 38%- төменгі деңгей**

Анықтау экспериментіндегі тәжірибелік сабақ.

■ Жоғары деңгей ■ Орта деңгей ■ Төмен деңгей

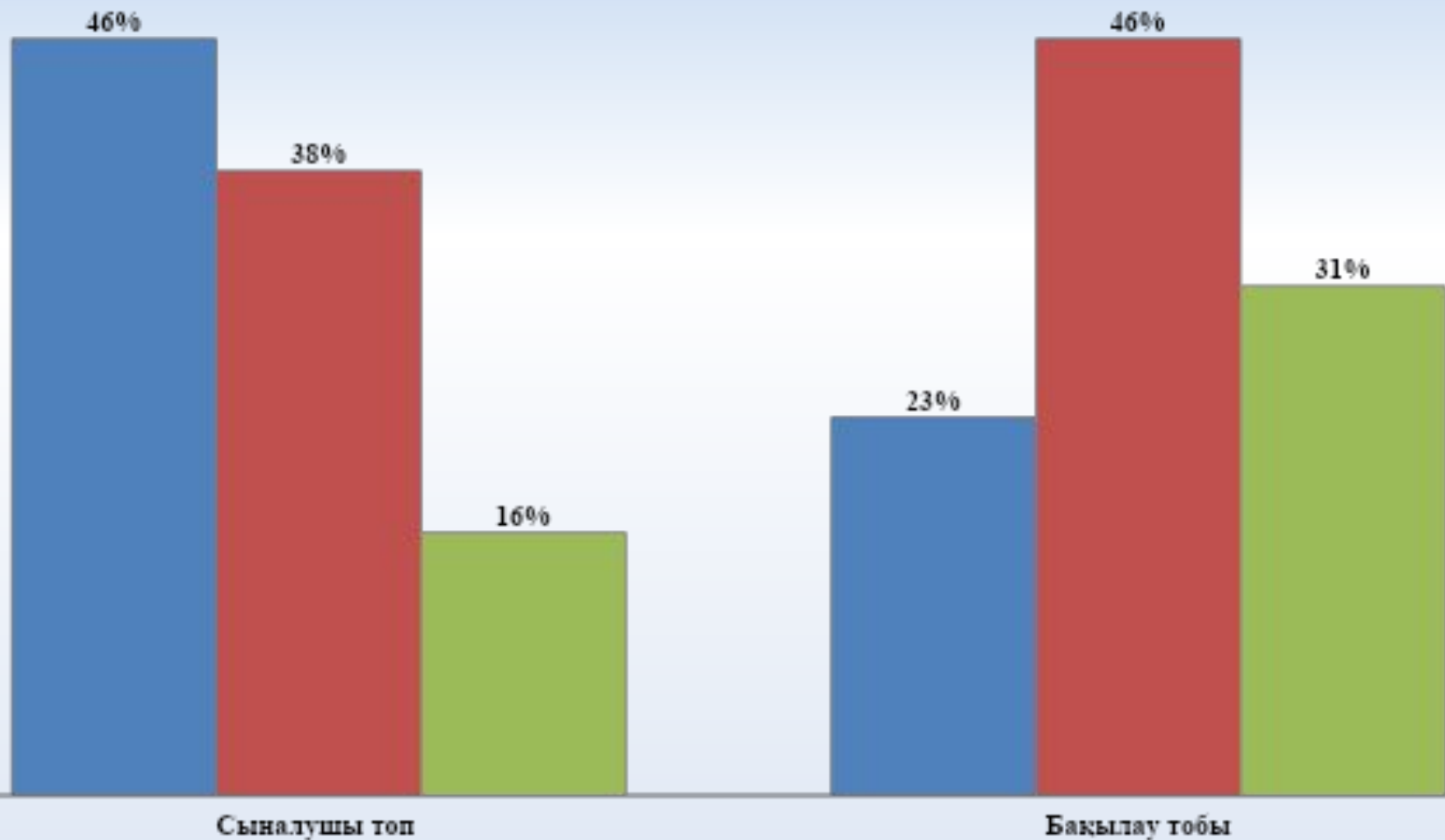
Қалыптастырушы тәжірибелік жұмысының нәтижесі

<i>Сынып</i>	<i>Оқушылар саны</i>	<i>Жоғары деңгей</i>	<i>Орта деңгей</i>	<i>Төмен деңгей</i>
<i>Сыналушы топ</i>	<i>13</i>	<i>46% (6 оқушы)</i>	<i>38% (5 оқушы)</i>	<i>16% (2 оқушы)</i>
<i>Бақылау тобы</i>	<i>13</i>	<i>23% (3 оқушы)</i>	<i>46% (6 оқушы)</i>	<i>31% (4 оқушы)</i>

Қалыптастырушы тәжірибелік жұмысының нәтижесі (диаграммалық көрсеткіштермен)

■ Жоғары деңгей ■ Орта деңгей ■ Төмен деңгей

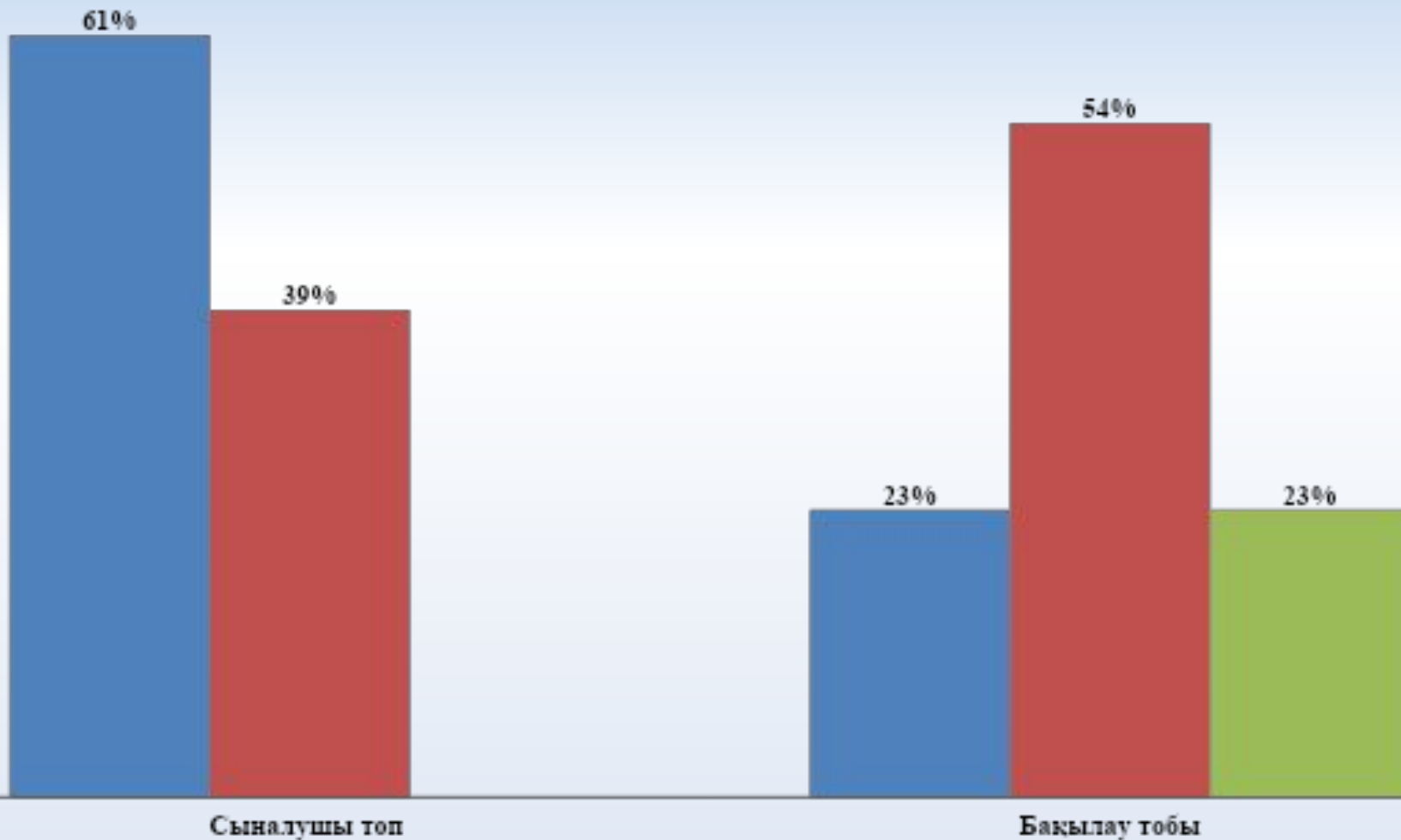
Қорытынды:

Екі сыныптың да оқушыларының көрсеткіштерінде өзгерістер байқалды, өйткені төмен деңгейлі ойлау процесінің басқада таным процестерімен байланысы ұлғайып, тапсырманы орындау барысында қиындықтар тудырмады.

Эксперименттен кейінгі көрсеткіш бойынша:

■ Жоғары деңгей ■ Орта деңгей ■ Төмен деңгей

***Зерттеу жұмысының нәтижесі
бойынша сыналушылардың
сенсорлық қабілет ерекшелігіне
диагностикалық жұмыстар
жүргізуге болатыны анықталды.***

Қорытынды

- қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамыту мәселесіне ғылыми-теориялық негізде талдау жасалды;
- қарапайым математика сабақтарында бастауыш сынып оқушыларының сенсорлық қабілеттерін дамытушы эксперименттік жұмыстың әдіс-тәсілдеріне сипаттама жасалып, тәжірибелік тұрғыдан зерттеу жүргізілді.